

... ale nebyla to nuda

Stáří je úžasné v tom, že přemýšlivé lidské bytosti, pokud na sobě po celíčký život pilně pracovala, přináší nadhled a shovívavost k chybám vlastním i těch druhých. Moudrost, prověřenou léty, nabízející poučení a zkušenosti, jež by mohla předat dříve narozeným, pokud by o to ovšem stáli.

Člověk si může dovolit obrovský luxus být sám k sobě nelítostný a zhodnotit pomyslné životní kolonky „udělal jsem dobře“ a „špatně“, protože ví, že na tento svět se zrodil, aby se něčemu naučil, něco po sobě zanechal generacím příštím.

„Čím jste se při psaní své poslední knihy nazvané „... ale nebyla to nuda Poznámky pod čarou života“ řídil?“ zeptal se jejího autora Zdeňka Mahlera, pedagoga, scenáristy a spisovatele František Cinger. V rozhovoru pro deník Právo zaznamenal následující odpověď: „Byl jsem nelítostný především vůči sobě, protože člověk není prost omylů ani názorových posunů. Vybíral jsem si galerii lidí s několikerým významem a neřídil se myšlenkou o mrtvých jen dobré, nýbrž Masarykovým heslem: O mrtvých jen pravdu. Psal jsem tak, jak jsem zvyklý, vlastně foukat proti větru. Včetně toho, o čem jsem byl přesvědčen, že se k tomu už nebudu vracet, ke sporům o katedrálu.“

X

X

X

Tvůrčí duše, tak těsně spjatá s rodnou zemí, jakou Zdeněk Mahler bezesporu je, snad ani nemohla jinak, než začít psát ve vančurovském stylu, vyjít od pro náš národ z tak významného místa, jakým je památná hora Říp. Kdo se byť jednou jedinkrát z vrcholu Řípu rozhlédl po vůkol se rozprostírající krajině pochopí, že praotec Čech, asi oundaný prohlásil: „Dál nejdem.“

Laskavý návrat do minulosti, připomínající všem, že to nebylo nejhorší rozhodnutí, protože „zdejší krajina byla ušetřena živelních pohrom ... a mírné podnebí svědčilo tělu i duchu ... Pralesní přírodu pak Češi postupně proměnili v zahradu“.

Rozvinuli jsme náležitě to, co nám naši předci dali do vínku? Ať už si to autor přál či nikoliv, celou knihou se v nejrůznějších obměnách táhne nejen tato otázka, ale také otázka charakteru našinců. Čtenář, pokud se na ni bude chtít odpovědět, i mezi řádky vyčte, že malost, pokud jí kdo trpí, vychází z jednotlivce, nikoliv z celého národa. V těžkých situacích pro naši zem Češi prokázali „dějinnou mravní velikost! Ať nikdo nemluví o zlomené páteři!“ píše autor v souvislosti s událostmi před podepsáním

potupné mnichovské dohody a o letech následujících.

X

X

X

Jak vést občany k účinné účasti na budování demokracie?

Třeba tím, že budeme vyznávat toleranci, byť budeme mít rozdílné zážitky a odlišné názory, že každému dopřejeme lidskou důstojnost a šanci na vzdělání, na práci, nabídneme právo na zdraví... Jakmile se ve svobodném prostoru vynoří „odvěké animální dychtění po kořisti, po majetcích, po moci, po sobeckých výsadách“, je zle.

Jak se orientovat v pohybu dějin? Jak poznat, komu ve volbách dát svůj hlas?

„Snad víš, z čeho jseš,“ odpovídal autorův tatínek manželce. Toto stanovisko i pro sebe pokládal za závazné. Život jej přiměl dívat se na svět zdola. Proto jistotu hledal v debatách s kolegy, v knihách, v přednáškách z filozofie a dějin. Četl jak posedlý.

A dospěl k závěru, že „dějinné zkušenosti nejsou bohužel přenosné: z historie notoricky plyne, že velké ideje spíše lidi rozdělují, že na pokrok vždy někdo doplatil, že každým převratem se život nově rozlomí, že revolučními třesáky se víc ztrácí než získává...“.

Obrovský nadhled, upřímné přiznání k vlastním chybám, jichž nebyl ani tak moudrý a vzdělaný muž jakým Zdeněk Mahler bezesporu je ušetřen, tím vším se jeho kniha vyznačuje. Stejně tak naprostou absencí nenávisti vůči těm, kteří mu v průběhu let více či méně uškodili – v tom spočívá jeho vysoká mravní hodnota.

Svémi Poznámkami pod čarou života nám dává naději, že podobně jako on, budeme-li chtít, se rovněž poučení z vlastních životních přemetů a přehmatů povzneseme a jednou na ně rovněž budeme nahlížet s nadhledem. Třeba také pochopíme, že ač se člověk celý život učí, neznamená to, že na jeho sklonu ví všechno.

Krátké stříhy ze života, střípky, z nichž je kniha poskládána, jsou strhujícím obrazem muže a doby, kterou prožíval, muže, jenž se mimo jiné proslavil řadou knih věnovaných významným osobnostem jako byli například Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, K. H. Borovský. T. G. Masaryk. Z jeho tvůrčí dílny vzešly scénáře k filmům Nebeští jezdci, Božská Ema, Nocturno atd., či televizní seriály Dynastie Straussů a Katedrála.

Člověk, jehož vždycky přitahovaly „osobnosti podobné kvásku ... nepokojné duše, jež dbají na nepoplatnost“, člověk znalý naší minulosti, si zcela přirozeně i v této svérázné životopisné knize klade otázku, zda jsme hodni svých předků a jaká je cena

lidského života. Táže se, ale mnohé odpovědi nechává na čtenářích. Připomíná nám odvěkou pravdu, kterou si mnohdy uvědomíme až ve chvíli, kdy už není komu poděkovat, a totiž, že nikdy nejsme dost vděční rodičům, kantorům...

Po svém nám dává vědět, že pojem čas je vsutku relativní a že to, co se nám v určité chvíli, kdysi před lety jevílo jako nezdolatelná překážka či problém málem světových rozměrů, se po letech stává banalitou, nad níž se jen shovívavě usmějeme: „Jak se spirála mého času zavíjí a zrychluje, pozbývají mnohé jevy na významu či zajímavosti...“

Publikaci vydalo nakladatelství Slávka Kopecká (Zahradníčkova 1122, 150 00 Praha 5 ; e-mail: slafka.kopecka@seznam.cz; www.slafka.cz).

Jana Vrzalová

Do rámečku:

„... stane-li se jedinec sám sobě měřítkem i cílem a povýší-li se jeho interesy nad společenské, organismus se drolí – a vydává-li se majetek za jistotu a bohatství za smysl existence, pak se dá čekat, že se k němu podnikavci budou drát bez skrupulí – trhovci se přece nezdržují etikou, sledují kořist - hodnoty se změní ve zboží – rozbují prodejnost věcí i lidí. - Velká privatizace zplodila kariérní kastu – recykluje se odlidštění....“